

J

j n.f. e n.m. Detzena letra de l'alfabet (gi).

ja adv. 1. À comptar d'aüra: *As ja finit?* 2. Precedentament: *Lo v'ai ja dich.* 3. Per marcar un nivèu jutjat important: *Es ja pron complicat coma aquò!* 4. Dins una question, per ramentar quauqua ren qu'es estat oblidat: *Dont abites, ja?* 5. Ex: *Lo ja president.*

ja interj. Certament: *E, ja!* Sin. **segur**.

jaba(s) (â) loc. À gratis: *Un trabalh à jaba.* Sin.: **à ren non costa, à bòudre, à breti, à fais, à molons.**

jable n.m. 1. Caneladura practicada dins li dogas d'una bota per li plaçar lo fond. Sin.: **gargalh, gargau.** 2. Part de la doga que despasa lo fond de la bota.

jaborandi n.m. Aubrilhon aromatic de l'Amèrica tropicala que s'en tira la policarpina.

J.A.C. Joventut Agricòla Cristiana.

jaç n.m. 1. Luèc dont la lèbre s'assosta. 2. Plaça dont l'òme si jai. 3. Bastiment per li feas. 4. Jaça de sediments.

jaça n.f. 1. Lièch. 2. Estenduda unifòrma d'una substança aplicada ò depauada sobre una susfàcia: *Una jaça de pintura.* 3. Disposicion d'elements sobrepauats: *Li diferenti jaças de l'atmosfèra.* ◇ (geol.) Depaus sedimentari de natura omogenea. Var.: **jaç.** Sin.: **taula, soal.** 3. Categoria, classa sociala: *Li jaças desfavorejades de la societat.*

jaçar vi. Èstre alongat. Var. **ajaçar.** Sin.: **corcar.** ◆ vt. Parcar (de feas).

jacaranda n.m. Aubre d'Amèrica tropicala, dau boasc utile e dei bèli flors violeti (Família dei bignoniaceas).

jaçaria n.f. Grope de mantu jaç.

jaçent, a adj. 1. Jasent. 2. (dr.) Que degun n'en demanda la proprietat: *Una succession jaçenta.*

jaçent n.m. Jasent.

jaçenta n.f. Lièch agençat dins la tilha d'una nau ò dins un compartiment de camin de fèrre. Sin.: **lichòta, corqueta.**

jaçier n.m. Cap d'un jaç (per li feas).

jaçilha n.f. Acochament. Var.: **jasilha.** Sin.: **desliurança.**

jaçilhar vi. ò vt. ind. Donar naissença à un enfant. Var.: **jasilhar.** Sin.: **s'ajaçar.**

jaçiment n.m. (mar.) Angle orizontal que fórmon l'axe longitudinal d'una nau e lo vector que passa per l'objècte localisat. Var.: **jasiment.**

jaçina n.f. Estat d'une frema que jaçilha ò qu'es à mand de jaçilhar. Sin.: **palholada, frema en palhòla.**

jaçint n.m. 1. Pèira fina, varietat de zircon d'una color brun-aurenjat à roge. 2. Planta bulboa, que s'en cultiva una espècia d'Àsia Minora per li sieu flors en grapas ornamentali (Família dei liliaceas).

jaçista adj. e n. Qu'apartèn à la J.AC.

jack n.m. (mòt anglés) Ficha mé doi conductors coaxials, que s'emplega per exemple en música (per lo brancament dei guitarras electrici, d'escotaires, etc.).

jackpòt n.m. (mòt anglés) Dins d'unu juècs de sòus, combinason que permete de ganhar lo gròs lòt.

jacobin, a adj. e n. Ancianament, dominican (en França). ◆ n.m. e adj. (M'una majuscula) Sòci dau club dei Jacobins. 2. Partidari d'una democracia centralisada.

jacobinisme n.m. 1. Doctrina democratica centralisairitz dei jacobins sota la Revolucion francesa. 2. Opinon que preconisa lo centralisme de l'Estat.

jacobita adj. e n. 1. Partidari de Jaume II e de la maion dei Stuarts, après la Revolucion dau 1688, en Anglatèrra. 2. (relig.) Membre de la Glèia jacobita. ◆ adj. *Glèia jacobita:* Glèia orientala monofisita, sonada oficialament *siriana ortodòxa.*

jacomart n.m. Automat que pica sus lo timbre ò la campana d'unu relòtges monumentals.

jaconàs n.m. Estòfa de coton leugier.

jacotin n.m. Vestiment d'enfant que cuèrbe que lo pièch.

jacquard n.m. 1. Mestier per téisser inventat per Jacquard. 2. Tricòt que presenta de bendas ornadi de dessenshs geometricus sus un fond de color diferenta.

jaçtança (ànçia) n.f. 1. (lit.) Actituda arroganta que si manifestà per l'enfasi mé la quala una persona parla d'ela-mema, si vanta. 2. (pop.) Charra.

jaçulatòri, a adj. (relig.) *Oracion jaçulatòria:* Preguiera corta e ferventa.

jaçulatòria n.f. 1. Ejaculacion. 2. (relig.) Pichina preguiera corta e ferventa.

jade n.m. 1. Silicat natural, de calci e de magnesi, emplegat coma pèira fina, d'un vèrd pauc ò pron escur e de l'esclat lachós, que comprèn doi varietats: la *jadeïta* e la *nefrita*.

jadeïta n.f. Jade d'una varietat formada essencialament d'un piroxène.

jadenc, a adj. De la natura dau jade.

jaguar n.m. Mamifèr carnivòre d'Amèrica dau Sud, vesin de la pantera, mé de tacas ocelladi (Lòng pauc ò pron d'1,30 m).

jaguarundi n.m. Car fèr de la coa lònga que viu dins la seuva amazoniana.

jaiant, a adj. e n. Gigant.

jaiet n.m. 1. Lignit d'una varietat d'un negre lusent. 2. *De jaiet:* D'un negre lusent.

jaïn, a adj. e n. Si di d'un discípol dau jaïnisme.

jaina n.f. Pèça de fusta ò de metal alongada que sièrve d'aponteu à d'elements d'armadura ò de soal. Sin.: **trau, traveta, travet, fustament.**

jaïna n.f. Estable. Var.: **jèina** (Luceram).

jaïnisme n.m. Religion fondada en Índia au s. VIⁿ e que la sieu tòca es de menar l'òme au nirvana. Var.: **jinisme.**

jaire vt. Metre au lièch. Sin.: **corcar.** ◆ vi. Èstre estendut per tèrra ò sus un lièch. ◆ **si jaire** v.pr. Si metre au lièch. Sin.: **si corcar, s'ajaçar.**

jalap n.m. Planta dau Mexic, que la sieu raïç a de proprietats purgativi.

jalon n.m. 1. Pal que sièrve à establir d'alinhaments, à marcar de distanças. Sin.: **senhal**, **marca**, **guidon**, **mira**, **palficat**. 2. Cen que sièrve de referiment, de marca per seguir una via determinada: *Pauar lu jalons d'un trabalh.*

jalonament n.m. Accion, biais de jalonar: *Lo jalonament d'un itinerari.* Sin.: **palficament**, **marcament**.

jalonar vt. 1. Determinar, materialisar (lo percors, la direccion, l'alinhament) de. Sin.: **palficar**, **senhalar**, **marcar**. 2. Venir successivament en marcant d'estapas dins lo temps, dins lo cors de quauqua ren: *Lu succès que jalónon una carriera.*

jalon-mira n.m. Jalon que permete de determinar, en una operacion soleta, una direccion e una distança.

jaïssemin n.m. Daissemin.

jamai adv. 1. En minga temps: *L'ai jamai vist.* ♦ Si pòu renforçar m'una altra negacion: *L'ai pas jamai vist.* 2. En un moment quau que sigue: *Se jamai n'auguesses l'oportunitat.* ♦ *À jamai:* Totjorn. Sin.: **per tot jamai**.

jamaican, a adj. e n. De Jamaica.

jambalaia n.m. 1. Preparacion de ris mé de polàs. 2. (gavoat) Ratatolha.

jambin n.m. 1. Nansa de vese mé doi intradas provedidi de doi estrechs. 2. Mosclars gropats provedits de vèrps, estirassats à la popa d'un bateu.

jamboree n.m. Acampament internacional d'escots.

jam-session n.f. Acampament de musicians de jazz qu'impovíson en tota libertat per lo sieu plaser.

janèli n.m. Baudròi.

jan n.m. Au juèc dau trictrac, cadun dei quatre compartiments de la taula.

jangada n.f. Radeu equipat d'una vela triangulària, qu'emplégon lu pescaires brasilians.

jangolada n.f. 1. Lanha de can. 2. Lanha de persona.

jangoladissa n.f. Lanha de can que s'esperlonga.

jangolaire, airtiz adj. e n. Que jangola.

jangolament n.m. Glatiment.

jangolar vi. Faire audir una jangolada. Var.: jangolejar.

jangolatge n.m. Jangolada.

jangolejar vi. Jangolar, si lanhar.

janissaire n.m. Sordat d'un còrs d'elita d'infantaria recrutat, au començament (s. XIVⁿ – s. XVIⁿ), dins lu enfans raubats ai pòbles sotamés.

jansemin n.m. Daissemin.

jansenisme n.m. Doctrina de Jansénius e dei sieus discípols; movement religiós que lu sieus partidaris animàvon.

jansenista adj. e n. 1. Qu'apartèn au jansenisme. 2. Que manifèsta una vertut qu'evòca aquela dei jansenistas. ♦ adj. *Religadura jansenista:* Religadura simpla, sensa minga ornament.

janta n.f. (fr.) Gelha.

janvier n.m. (fr.) Promier mes de l'an. Var.: **genier**, **genoier**.

janvieràs n.m. (fr.) Mes de janvier rigorós.

japada n.f. 1. Baubament aigre e agut dei cans joves. 2. Crit dau chacal. Var.: **jaupada**.

japaire, airtiz adj. e n. Qu'a l'abituda de japar. Var.: **jaupaire**.

japar vi. 1. Baubar, en parlant dei cans joves. 2. Cridar, en parlant dau chacal. Var.: **jaupar**.

japon n.m. 1. Porcelana, evòri fabricats au Japon. 2. *Papier japon:* Papier leugierament jaune, sedós, satinat, nacrat, que si fabricava au Japon mé la rusca d'un amorier e que servia ai tiratges de luxe; papier fabricat à l'imitacion dau papier japon. 3. Boasc emplegat per ténchurar lu teissuts en roge.

japonaria n.f. Objècte d'art ò de curiositat originari dau Japon.

japonés, esa adj. e n. Dau Japon. ♦ n.m. Lengua parlada au Japon.

japonisant (-izant), a n. Especialista de la lenga e de la civilisacion dau japon.

japonisme n.m. Mòda e influença dei òbras e objèctes d'art dau Japon en Occident (sobretot pendent la segonda mitan dau s. XIX^{en}).

japonista n. Que li agràdon li òbras e lu objèctes artistics dau Japon.

jaquet n.m. Juèc derivat dau trictrac, que si juèga mé de pedinas e de dats sus una tauleta compartimentada.

jaqueta n.f. 1. Vèsta de ceremònia que li sieu faudas dubèrta si prolòngon darrier. 2. Vèsta de frema ajustada à la talha. 3. Camia de proteccion, sovent illustrada, sota la quala un libre es presentat à la venda.

jarda n.f. (veter.) Tumor à la façà extèrna dau garron dau cavau. Var.: **jardon**.

jardin n.m. 1. Terren dont si cultívon de vegetaus utiles (oart, fruchier) ò d'agradiment (pargue, bosquet). Sin.: **plasença**. 2. *Jardin d'ivèrn:* Pèça adobada en sèrra per la cultura dei plantas d'apartament. 3. *Costat jardin:* Part dau pontin de teatre à seneca per lu espectators (per op. à *costat cort*). 4. *Jardin secret:* Passion, part de la personalitat que non si rëndon publiqui.

jardinar vi. Practicar lo jardinatge. Sin.: **ortolejar**. ♦ vt. (silv.) Esplechar lu aubres d'una forèst per desgarnir lo soal lo plus pauc possible e faire viure un à costat de l'autre d'aubres de toi lu atges.

jardinaria n.f. Establiment comercial dont si vende tot cen que pertòca lo jardin e lo jardinatge.

jardinatge n.m. 1. Cultura dei jardins. Sin.: **ortada**. 2. (silv.) Accion de jardinar una forèst.

jardinet n.m. Pichin jardin.

jardinier, a n. Persona que cultiva un jardin. Sin.: **ortalier**, **ortalan**, **ortolanier**. ♦ adj. Relatiu ai jardins.

jardiniera n.f. Carabe daurat. Sin.: **pantiga**.

jardiniera n.f. 1. Mòble, bac que contènon una caïssa ò de vas dont son cultivadi de plantas vèrdis, de flors, etc. 2. Assortiment de liumes talhats en pichins tròç. 3. Carri de 4 ròdas e de 4 sètis, tirat per un cavau.

jardinós, oa adj. Que presenta una taca caracterisada per una ascladura ò una substança estrangiera, en parlant d'una pèira.

jardon n.m. Jarda.

jarga n.f. Mena de manteu de paisan que si mete en dessobre dei autres vestits. Sin.: **sobretot**.

jargon n.m. 1. Cant dei tòrdos. 2. Flaütet en forma de disc cau de tòla traucat, que lo caçaire si mete en boca per imitar lo cant dei tòrdos. 3. Lengatge incorrècte que quauqu'un emplega en auguent una conoissença imperfècta e aproximativa d'una lenga. 4. (fam.) Lenga que non si capisse. 5. Vocabulari pròpri à una profession, una disciplina: *Lo jargon medical*. Var.: **gergon**, **girgon**.

jargonafasia n.f. (psiquiatria) Trebolici dau lengatge, caracterisat per la substitucion de tèrmes inintelligibles ò inadeguats ai mòts apropiats e per una granda volubilitat. Var.: **gergonafasia**, **girgonafasia**.

jargonar vi. 1. (fam.) Parlar en jargon. 2. Balbetar, en parlant d'un enfant. Var.: **jargonear**, **gergonar**, **girgonar**.

jargonear vi. (*jargoneï*) Jargonar. Var.: **jargonejar**, **gergonejar**, **girgonejar**.

jargonejar vi. Jargonear.

jarra n.f. Grand vas de tèrra cuècha, de la dubertura larga, de la pança ovoïda, dau fond plat, mé de manelhas, que sièrve per la conservacion dei aliments: *Una jarra d'òli*. Sin.: **gerla**.

jarret n.m. Garron, garra.

jarreta n.f. Pichina jarra. Sin.: **gerleta**, **jarron**.

jarretiera n.f. Peis de la familha dei offidats (*parophidion vassali*).

jarretiera n.f. Benda de teissut elastica que mantèn lo debàs au nivèu de la cuèissa. Sin.: **gaïda**, **cambaliga**.

jarron n.m. Pichina jarra. Sin.: **gerleta**, **jarreta**.

jasent, **a** adj. Estendut, corcat. Var.: **jacent**.

jasent n.m. Esculptura funerària que representa un personatge estendut.

jaseran n.m. (armadura medievals) Còta de malha ò ausberc.

jasilha n.f. Jacilha.

jasilhar vi. Jacilhar.

jasiment n.m. Jaciment.

jaspadura n.f. Aspècte jaspat.

jaspagata n.f. Pèira compausada de jaspe e d'agata.

jaspar vt. Colorir de diferenti color imitant lo jaspe.

jaspe n.m. Ròca sedimentària siliçoa, dei colors vivi e mescladi (roge, vèrd, jaune, etc.), que s'emplega en joielaria.

jata n.f. Recipient redond, sensa bòrd; lo sieu contengut; pèça de terralha, mai granda que la sieta, dins la quala son presentadi li mangilhas: *Una jata de raiòlas*. Sin.: **plat**.

jatada n.f. Contengut d'una jarra.

jatassa n.f. Gròssa jata.

jateta n.f. Pichina jata.

jauge n.m. (mar.) Barra de governalh. Sin.: **arjau**.

jaula n.f. Luèc dont son embarrats un ò mantu empresonats. Sin.: **preson**, **càrcer**.

jaulier, **era** n. Persona encargada de susvelhar lu empresonats.

jaunàs, **assa** adj. D'un jaune brut.

jaunastre, **a** adj. Que tira sus lo jaune; d'un jaune tèrne ò brut.

jaune, **a** adj. 1. De la color dau sofre, dau limon, etc. (plaçada dins l'espèctre solari entre lo vèrd e l'orange. ◇

Sin.: **saure**. *Raça jauna*: Caracterisada principalament per una pigmentacion jaunastra ò coirada de la pèu, e que pòbla en granda part l'Àsia. Sin.: **xantodèrme**. 3.

(espòrts) *Malha jauna*: Premier dau classament dau Torn de França, que poarta una malha d'aquesta color. 3. (biol.) *Còrs jaune*: massa d'un color blanc jaunastre, de foncion endocriniana, que si desvolopa dins l'ovari se l'ovule es estat fecondat, e que secreta una ormòna, la progesteròna, que condiciona la gestacion. 4. (patol.)

Fèbre jauna: Malautia contagiosa dei país tropicals, transmesa per una moissara, e caracterisada per la coloracion jauna de la pèu e per de vomiduras de sang negre. Sin.: **vomito negro**. ◆ adv. *Rire jaune*: Mé constrencha, per escondre lo despièch ò l'embarràs. Sin.:

rire amar.

jaunejar vi. Tirar sus lo jaune.

jaunenc, **a** adj. Que tira sus lo jaune.

jaunet, **a** adj. (lit.) Un pauc jaune.

jaunet n.m. Cantarèla manjadissa. Sin.: **cresta de gal**, **gale**, **aurelheta**.

jauniment n.m. Accion de venir jaune ò de rendre jaune.

jaunir vi. (*jaunissi*) Colori (quauqua ren) en jaune, rendre jaune: *L'auton jaunisse li fuèlhas*. ◆ vi. Devenir jaune: *Lo papier jaunisse en venent vièlh*.

jaunissa n.f. 1. Ictèri. ◇ (fig., fam.) *Faire una jaunissa de quauqua ren*: Sentir un grand despièch à prepaus de quauqua ren. 2. Treule cornut; lòtus (*Lotus corniculatus*).

jaunissent, **a** adj. Que jaunisse.

jaunitge n.m. Caractèr de cen qu'es jaune. Sin.: **felitge**.

jaupada n.f. Japada.

jaupadís n.m. Baubada. Sin.: **lairadís**.

jaupaire, **airitz** adj. Japaire.

jaupar vi. Baubar. Var.: **japar**. Sin.: **lairar**.

jaupar n.m. Baubar. Sin.: **lairar**.

jaussemin n.m. Daissemin.

jausseran, **a** adj. Credule.

java n.f. Dança populària de tres temps, típica dau bal museta, qu'èra de mòda au començament dau s. XX^{en}. ◇ (fam.) *Faire la java*: Faire la fèsta, faire tampona.

javanés, **esa** adj. e n. De Java. ◆ n.m. Lenga dau grope indonesian parlada à java. 2. Argòt codat que consistisse à inserir après cada consonanta li sillabas *av* ò *va*.

javantròpe n.m. Ominian acertat per de fossiles descubèrts dintre de jaças fluviali de Ngandong, en Indonèsia.

javèl n.f. *Aiga de Javèl*: Solucion aigoa d'ipoclorit e de clorure de sòdi, que s'emplega coma descolorant e desinfectant.

javelina n.f. 1. Lança corta dei ancians. 2. (espòrts) Instrument de lançar, en forma de lança, que s'emplega en atletisme. Var.: **javelòt**. Sin.: **bigatana**.

javelisacion (-izacion) n.f. Accion de javelisar.

javelisar (-izar) vt. Esterilisar (l'aiga) en ajustant d'aiga de Javèl.

javelòt n.m. Javelina.

ja-vist n.m. inv. 1. (fam.) Caua banala, sensa originalitat. 2. (psicol.) *Impression de ja-vist*: Impression intensa d'aver ja viuget la situacion actuala dins lo passat, mé la mema tonalitat afectiva.

jazz n.m. Música afroamericana, que li conumautats negra e creòla dei estats Units creèron au començament dau s. XX^{en}, fondada per la màger part sobre l'improvisacion, un tractament original de la matèria sonòra e la messa en valor dau ritme, lo *swing*.

jazzar vi. Faire de jazz.

jazz-band n.m. Orquestra de jazz.

jazzic, a adj. Relatiu au jazz, pròpri au jazz.

jazzman n.m. Musician de jazz (pl. *jazzmen*).

jeans n.m. [ˈdʒiːns] Teissut de coton, fabricat à partir d'una trama generalament blava e d'una trama cruda. Sin.: **blau de Nimes**, ◆ pl. Braias talhadi dins aqueste teissut. Sin.: **nimesencs, rangiers**.

jebuseu, ea adj. e n. Dau Sud-Oèst de Palestina, denant de l'arribada dei israelitas.

J.E.C. Joventut Estudianta Cristiana.

jecista adj. e n. Qu'apartèn à la J.E.C.

jeep n.f. (american *G.P., general purpose*) Automobila tot terren dei quatre ròdas motritz, que lu Americans metèron au ponch pendent la Segonda Guèrra mondiala.

jèina n.f. (Luceram) Jaïna.

jejunal, a adj. (anat.) Dau jejunom. Var.: **jejunau**.

jejunau, ala adj. Jejunal.

jejuno-ileon n.m. (anat.) Part de l'intestin greule que s'estende dau duodenom au cec.

jejunom n.m. (anat.) Part de l'intestin greule que vèn après lo duodenom.

jelha n.f. Gelha.

jennerian, a adj. (lit.) Si di dau vaccin e de la vaccinacion antivarioliqui, que devèm à Jenner.

jenny n.f. Maquina que s'emplegava per filar lo coton.

jeremiada n.f. (fam.) Planh, lamentacion persistenta, importuna.

jerez n.m. (mòt espanhòu) Xerés.

jèrk n.m. (mòt anglés) Dança que consistisse à donar à tot lo còrs un ritme rutat, de mòda vèrs la fin dei ans 1960.

jerkar vi. (*jèrki*) Balar lo jèrk.

jeroboam n.m. Gròssa botilha de champanha d'una contenença de mai de 3 litres.

jerrican n.m. Jerrycan.

jerrycan n.m. Bidon de forma especiala, d'una contenença d'un vintenau de litres. Var.: **jerrican**.

jersei n.m. Jersey.

jersey n.m. [dʒerˈzeɪ] 1. Tricòt qu'a solament de malhas à l'endrech sus una faça. Var.: **jersei**. ◆ *Ponch de jersey*: Ponch tricòtat obtengut en alternant un reng de malhas à l'endrech e un reng de malhas à l'envèrs. 2. Vestit en jersey.

jeriés, esa adj. e n. Relatiu à Jersei, ai sieus abitants.

jerusalemitòl, a adj. e n. Estajant ò natiu de Jérusalem. Var.: **jerusalemitòu**.

jerusalemitòu, òla adj. e n. Jerusametòl.

jesuita n.m. Membre de la Companhia de Jèsus, societats de clergues religiós que fondèt Ignaci de Loyola en lo 1539 e que lo papa aprovèt en lo 1540. ◆ adj. e n. (pej.) Ipocrita. ◆ adj. *Estile jesuita*: Estile arquitectural de la Còntre Reforma.

jesuïtessa n.f. Mònega dau s. XVIIⁿ que seguissia lo mandament dei Jesuitas.

jesuïtic, a adj. 1. Que pertòca lu Jesuitas. 2. (pej.) Ipocrita e furbo.

jesuïticament adv. D'un biais jesuïtic.

jesuïtisme n.m. 1. Sistema moral e religiós dei Jesuitas. 2. Ipocrisia e forbaria.

jèsus n.m. 1. Representacion dau Crist enfant. 2. (fam.) Enfant innocent. ◇ Nom afectuós que si dona ai pichonets. 3. *Jèsus de Lion* ò *jèsus*: Saussisson sec de gròs diamètre, dins de cec de poarc. ◆ adj. *Papier Jèsus* ò *jèsus*, n.m.: Format de papier de granda dimension (56 x 72 cm, 56 x 76 cm ò 55 x 70 cm).

jet n.m. (mòt anglés) Avion à reaccion.

jet-set n.f. (mòt anglés) Ensèm dei personalitats que constituïsson un mitan ric e internacional abituat dei viatges en jet. Sin.: **jet-society, auta societat, monde beu**.

jet-society n.f. Jet-set.

jet-stream n.m. (mòt anglés, meteor.) Corrent d'oèst foarça rapide (de còups que li a mai de 500 km/h), observat entre 10 000 e 15 000 m, entre lu 30^{en} e 45^{en} parallèles dei doi emisfèrs.

jijoala n.f. 1. Insigne circulari ai colors d'una nacion, d'un partit. Sin.: **cimbeu, emblema**. 2. Insigne m'ai colors nacionali (fixat ò pintat sus un avion, una veitura, etc.). 3. Rosaça de riban, de perlas.

jijola n.f. 1. Fruch dau jijolier, roge mé la carn blanca, leügerament laxatiu, que sièrve à fabricar de fruchs pectorals e de pasta de fruch. 2. Pasta facha m'aqueu fruch. Var.: **gijorla**.

jijolier n.m. Aubre cultivat en Occitània per lu sieus fruchs (Aut fins à 8 m, familha dei ramnaceas). Var.: **gijorlier, chichorlier, gijolier**. Sin.: **jujubier**.

jingle n.m. (mòt anglés) Tema musical cortet destinat à introdure ò à acompanhar una emission ò un messatge publicitari. Sin.: **sonal**.

jingxi n.m. Genre dramatic musical chinés conoïssut en Occident sota lo nom d'òpera de Pequín, dins lo qual lu actors declàmon, cànnon, bàlon mímion e eventualament fan d'acrobacias, acompanhats d'un ensemble de divèrs instruments.

jinisme n.m. Jaïnisme.

jujutsú n.m. Art marcial japonés, fondats sobre li projeccions, li luxacions, lu estranglaments e lu còups portats sus lu ponchs vitals e que, codificat, a donat naissença au judo.

juvèrd n.m. Planta ortalhiera aromatica, emplegada en acompanhament e en condiment (Familha dei ombellifèras. Var.: **jolvèrd, juvèrd**. Sin.: **verdura**.

jo n.m. Jog.

joal n.m. (mar.) 1. Cep, sep. 2. Pèça de fusta plaçada a la proa e a la popa dei galèras que ne sostenia l'apostís. 1454: «... per una pessa de pin... per faire I joalh». Var.: **joalh**.

joalh n.m. Joal.

joata n.f. Jo leugier per menar lu animaus è la fièra. Fren d'un molin de vent que permete de l'arrestar.

joatier n.m. Obrier que farga de joata.

J.O.C. n.f. Joventut Obriera Cristiana.

jocista adj. e n.m. Si di d'un membre de la J.O.C.

joc n.m. Perga plaçada en autessa per lu auceus, e en particulier per li galinas. Var.: **ajoc**, **ajocador**.

jocar (si) v.pr. S'ajocar.

jockey n.m. (mòt anglés) Joquei. Sin.: **cavalieròt**.

jocós, oa adj. Gaujós.

joelaria n.f. Joielaria.

joeu n.m. Joiel. Var.: **joieu**. Sin.: **daurura**.

jog n.m. 1. Pèça de boasc emplegada per atelar un pareu de bèstias. 2. (lit.) Constrencha materiala ò morala: Tenir quauqu'un sota lo jog. 3. (Antiqu. rom.) Javelina estacada orizontalament sus doi autri ficadi en tèrra, e sota lo quau lo vencèire faía passar, en signe de sotamission, lo cap de l'armada desfacha. Var.: **jo**, **jògo** (it.).

joglar vi. (*jògli*) 1. Mandar en l'ària, un après l'autre, divèrs objèctes que si tórnon mandar à mesura que recàlon. 2. (fig.) Manejar mé gaube: *Joglar m'ai chifras, m'ai oraris*. Var.: **joglar**.

joglar, essa n. Poeta musician barrutlaire medieval (sovent lo cantaire qu'acompanhava lo trobador).

joglaresc, a adj. Dau joglar.

joglaria n.f. 1. Accion de joglar. 2. (fig.) Torn d'adreiça. 3.

jògo n.m. (it.) Jog.

joguet n.m. Juguèt.

jòi n.m. Gaudiment sobeiran que lo trobaire recercava dins l'amor de la Dòna.

jòia n.f. 1. Gaug. Sin.: **alegressa**, **alegrança**. 2. Joiel. 3. Prèmi donat dins un concors, etc.

joialament adv. Jovialament.

joiau, ala adj. Jovialament.

joiel n.m. 1. Objècte fach de matèiras precioï, generalament destinat à la paradura. Var.: **jòia**. 2. (fig.) Caua foarça bèla ò d'una granda valor: *Un joiel de l'arquitectura gotica*. Var.: **joeu**, **joieu**.

joielaria n.f. 1. Art de metre en valor li pèiras fini e precioï, en emplegant la sieu forma, lo sieu esclat, la sieu forma, la sieu color. 2. Comèrci dau joielier. 3. Articles que lo joelier vende. Var.: **joelaria**.

joelier, a adj. Relatiu à la joielaria.

joelier, a n. Anelier, persona que fabrica ò vende de joiels. Sin.: **daurier**.

joieu n.m. Joiel. Var.: **joeu**. Sin.: **daurura**.

joinessa n.f. 1. Lo tot dei joves: *Se joinessa saupesse!* Var.: **joventut**, **joventura**, **jovença**. 2. Fach d'èstre jove: *La joinessa passa e non torna plus!*

joinet, a adj. (fam.) 1. Foarça jove. 2. Un pauc tròup jove.

joinòme n.m. Òme jove.

joíos, oa adj. Gaujós. Sin.: **alegre**.

joiosament adv. Gaujosament. Sin.: **alegrament**.

joïr vi. (*joïssi*) Gaudir.

joissèire, eiritz adj. e n. Si di d'una persona que recèrca lu plasers materials ò sensuals.

joïssença n.f. Gaudiment.

jòker n.m. (angl.) Jòquer.

jolvèrd n.m. Jivèrd, juvèrd.

jonc n.m. 1. Planta dei luècs umides, dau pen e dei fuèlhas cilindrics (Familha dei joncaceas). 2. Canna facha de *rotang*, ò *jonc d'Índia*. 3. Aneu ò braçalet que lo ceucle es tot d'una grossor.

joncacea n.f. *Joncaceas*: Familha de plantas monocotiledoneï erbaceas, coma lo jonc.

joncada n.f. Flors, brondas, fulham que s'espandisson sus lo soal per una ceremònia, ò espantegats per astre (ventada...). Sin.: **enramada**, **jaça**.

joncalha n.f. Ensèm de joncs.

joncar vt. Curbir de joncs.

joncàs n.m. Luèc dont créisson totplen de joncs. Var.: **jonquina**, **jonquiera**.

joncat, ada adj. Cubèrt de cauas esparpalhadi.

jonchís, issa adj. Que jonhe sensa laisser d'espaci.

joncifòrme, a adj. En forma de jonc.

jonch, a adj. Unit, ligat; qu'es en contacte: *De mans jonchi*. ◇ *Còmpte jonch*: Còmpte bancari qu'ai mai d'un titulari (especialament entre espós).

jonch n.m. 1. Susfàcia ò linha d'assemblatge de doi elements fixes. ◇ (espec.) Ponch de racordament de doi tubes, doi ralh. ◇ (constr.) Espaci entre doi pèiras, doi malons. ◇ *Jonch de dilatacion*: Dispositiu que permete la liura dilatacion e la contraccion en foncion de la temperatura. 2. Garnidura qu'assegura l'estanhadura d'un assemblatge: *Cambiar lo jonch d'un robinet que perde*. Sin.: **jonch de tèsta**. ◇ *Jonch de culassa*: Jonch d'estnhadura entre lo blòc-cilindre e la culassa d'un motor à combustion intèrna. 3. (mecan.) Articulacion entre doi pèças.

joncha n.f. Joncion, jonchura.

jonchar vt. 1. Assemblar, unir doi elements fixes. Sin. **jónher**. 2. (arquitect.) Emplir de mortier ò d'una matèria semblabla d'espacis entre li pèiras.

jonchura n.f. 1. Ponch dont doi cauas si jónhon. 2. Articulacion: *La jonchura dau ginolh*.

joncion n.f. 1. Accion de jónher, d'unir: *Establir la joncion entre doi armadas*. ◇ *Ponch de joncion* ò *joncion*: Luèc dont doi cauas si jónhon, si confòndon. 2. (electron.) Zòna d'un miègconductor dins la quala lu mòdes de conduccion s'inverson.

joncós, oa adj. Cubèrt de joncs.

jonglaire, essa n. persona que fa de jonglarias.

jonglar vi. (*jòngli*) Joglar.

jonglaria n.f. Joglaria.

jonhent n.m. Signe que s'escriu entre doi mòts per lu ligar: *Nòrd-Èst, èx-ministre*.

jónher vt. 1. Avesinar de cauas d'un biais tau que si tòcon. 2. Unir, assubjèctir: *Jónher doi pèças de teissut*. 3.

Establir una comunicacion entre; religar. 4. Ajustar, associar: *Jónher un document à un corrier*. 5. Intrar en rapoart, en comunicacion mé: *Jónher quauqu'un per telefòne*. Var.: **júnher**. ◆ vi. Èstre en contacte, si tocar: *Lu doi bòrds jónhon dificilament*. ◆ **si jónher** v.pr. S'associar (à un grope, à un projècte, etc.).

jonquier n.m. Jonquiera.

jonquiera n.f. Luèc dont créisson lu joncs. Var.: **jonquier**.

jonquilha n.f. Narcissi dau colaret aut, dei fuèlhas cilindriqui coma aqueli dei joncs, cultivat per li sieu flors jauni. ◆ adj. inv. D'un jaune clar.

jonquina n.f. Joncàs.

jonta n.f. Sobrecarga. ◇ *Per jonta*: En mai d'aquò.

joquei n.m. Cavalier professional dins li corsas de cavaus. Var.: **jockey**. Sin.: **cavalieròt**.

jòquer n.m. Carta que representa la figura d'un palhasso e susceptibla de pilhar dins d'un juèc la valor que li dona aqueu que la detèn. Var.: **jòker**. Sin.: **passabaranha**.

jordanian, a adj. De Jordània.

jorgina n.f. (mús.) Acordeon que fuguèt l'instrument de l'assimilacion dei pòlcas, mazurcas, etc. en s'impauant en plaça dei instruments tradicionals coma lo violon.

jorginaire, airtiz n. Persona que soana la jorgina.

jorn n.m. 1. Clartat, lutz dau Soleu que permet de vèire lu objèctes. 2. Biaïes que lu objèctes son esclairats: *La cambra èra dins un jorn encara fosc*. ◇ *Faus jorn*: Lutz qu'esclaira mau lu objèctes. 3. (fig.) Aspècte: *Vèire un affaire sota un jorn noueu*. 4. *Donar lo jorn* à: Donar naissença à. ◇ *Vèire lo jorn*: Nàisser; paréisser, èstre editat. Sin.: **espelir**. 5. Dubertura, dins un espaci plen, que lascia intrar la lutz: *Si ve lo jorn entre doi placas mau jonchi*. ◇ (arquít., arts dec.) *À jorn, traucat à jorn*: Si di d'un element d'arquitectura, d'un objècte, d'un ornament mé totplen de traucs per laisser passar la lutz. ◇ (brod.) Vuèi practicat dins una estòfa, sigue en tirant de fieus, sigue en escartant de fieus au mejan d'una gròssa agulha. ◇ (fig.) *Si faire jorn*: Finir per paréisser, per èstre conoissut, celèbre. 6. Interval de temps comprés entre lo ponchar dau soleu e la sieu davalada, dins un luèc donat: *Lo jorn e la nuèch*. ◇ *De jorn*: Pendent lo jorn. 7. Durada de rotacion de la Tèrra, d'una altra planeta ò d'un satellit natural à l'entorn dau sieu axe. ◇ (astron.) *Jorn sideral*: Durada de la rotacion de la Tèrra sobre ela-mema, mesura per rapoart au ponch vernal (à quauqua ren pròche, 23 h 56 mn 4 s). ◇ *Jorn solari vertadier*: Durada variabla, vesina de 24 h, que separa doi passatges consecutius dau Soleu au meridian d'un luèc (mai lòng que lo jorn sideral, en rason dau movement de la Tèrra à l'entorn dau Soleu). ◇ *Jorn solari mejan*: Durada mejana, constanta per definicion, d'un jorn solari vertadier, fixada à 24 h e que comença à miègjorn. ◇ *Jorn civil*: Jorn solari mejan que la sieu durada es de 24 h exactament e que comença à mièjanuèch. 8. Correntament, periòde de 24 h, assimilats au jorn civil, que constitue una unitat de temps dins un calendier. ◇ *De jorn en jorn*: progressivament, un pauc cada jorn. ◇ *Dau jorn à l'endeman*: Bruscamment, sensa transicion. ◇ *D'un jorn à l'autre*: À tot moment, dins un

futur que pòu èstre pròche. ◇ *Dau jorn a la jornada*: À la mesura, au ritme de cada jorn, sensa prevèire l'endeman. ◇ *À rega de jorn* De contunh. 9. Interval de 24 h considerat en foncion dei circonstanças que lo màrcon (temperaturas, eveniments, activitats dei personas, etc.): *Un jorn de calor*. 10. Periòde, moment indeterminat: *Un jorn ò l'autre, un beu jorn*. 11. Moment present, epòca actuala: *Au gust dau jorn*. ◇ *À jorn*: En conformitat m'au moment present: *Metre à jorn lo diccionari occitan*. ◇ *Au jorn d'encuèi*: À l'epòca actuala. Sin.: *Ancuèi lo jorn*. ◆ pl. 1. (lit.) Vida, existença: *Metre fin ai sieus jorns*. 2. *Lu bèi jorns*: Lo printemps.

jornada n.f. 1. Espaci de temps comprés pauc ò pron entre l'auba e lo sera. 2. Aquel espaci de temps considerat dau ponch de vista dau clima, dei activitats: *Una bèla jornada, una jornada tranquilla*. 3. Travalh, affaires, recèpta d'aquel espaci de temps: *A ben ganhat la sieu jornada*. 4. Jorn marcat per un eveniment particulier: *Lo 8 de març es la jornada de la frema*.

jornadassa n.f. Bruta jornada, marrida jornada (per lo temps que fa, per lu eveniments, etc.).

jornadier, a n. Travalhaire pagat à la jornada. Sin.: **afanador**.

jornadier, a adj. Que si fa cada jorn. Var.: **jornalier**.

jornal n.m. 1. Publicacion, generalament quotidiana, que dona d'informacions politiqui, literari, scientific, esportivi, etc. Sin. **quotidian, gasetta, periodic**. ◇ *Jornal parlat, televisat*: Actualitats donadi à la ràdio, à la television. ◇ *Jornal numeric*: Jornat publicat sus lo malhum numeric. ◇ *Jornal luminós, electronic*: Dispositiu que si ve per carriera, que fa vèire d'informacions e d'anoncis sus un paneu, d'un biaïes electric ò electronic. 2. Escrich dont son relatats lu fachs jorn après jorn: *Escriure lo sieu jornal*. ◇ *Jornal intime*: Escrich dont son notadi, quotidianament ò non, li reflexions e li impressions personali. 3. (mar.) *Jornal de bòrd*: Registre dins lo quau son inscrichi toti li informacions que pertòcon la navegacion d'una nau. Sin. **quasernet**. 4. (comptab.) *Libre jornal ò jornal*: registre dins lo quau un comerçant inscriu, jorn après jorn, li sieu divèrsi operacions comptabli. 5. Anciana unitat de mesura que correspondia à la susfàcia qu'un òme podia laurar en una jornada. Var.: **jornau**.

jornalament adv. Cada jorn. Sin.: **quotidianament**.

jornalier, a adj. Jornadier.

jornalisme n.m. 1. Profession d'aquelu qu'escrívon dins lu jornals, participon à la redaccion d'un jornal parlat ò televisiu. 2. Ensèm dei jornals ò dei jornalistas.

jornalista n. Persona qu'a per ocupacion principala, reguliera e pagada, l'exercici dau jornalisme.

jornalistic, a adj. Relatiu au jornalisme, ai jornalistas.

jornau n.m. Jornat.

jòstria n.f. 1. Ensèm dei exercicis destinats à ensenhar à un cavalier coma montar, per adestrar correctament lo sieu cavau. 2. Luèc dont si practícon aquestu exercicis d'equitacion. 3. *Màquina* accionada au mejan de bèstias, que s'emplegava per comunicar un movement rotatiu à un aubre motor. 4. (corgr.) Percors

circulari efectuat à l'entorn dau pontin en una seguida de pas rapides sus li ponchas ò li miègi ponchas, ò en sautant. 5. Pista d'un circ; spectacle que li es donat. Sin.: manètte (1 à 5). 6. Atraccion de fièra dont de veïcules miniaturas, de figuras animal, que sièrvon de montaduras ai enfants, sont fixadi à un plan circulari que si fa virar horizontalament à l'entorn d'un axe. Sin.: **vira-vira, viro-viro**.

jota n.f. (mòt espanhòu) [ˈxota] Prononciacion de la letra J e de la letra G (davant E, I) en espanhòu. Simbòle fonetic internacional: [x].

joule n.m. 1. Unitat de mesura de trabalh, d'energia e de quantitat de calor (simb. J), equivalent au trabalh qu'una foarça de 1 newton produè quora lo sieu ponch d'aplicacion si desplaça de 1 m dins la direccion de la foarça. ◇ *Joule per kelvin*: Unitat de mesura de capacitat termica e d'entropia (simb. J/K), equivalenta à l'augmentacion de l'entropia d'un sistema que reçaup una quantitat de calor de 1 joule à la temperatura constanta de 1 kelvin, basta que minga cambiament irreversible si debane dins lo sistema. ◇ *Joule per quilograma-kelvin*: Unitat de mesura de calor massica e d'entropia massica [simb. J/kg.K], que correspoande à la calor massica d'un còrs omogeneu de massa 1 quilograma dins lo quau l'aport d'una quantitat de calor de 1 joule produch per una elevacion de temperatura termodinamica de 1 kelvin. 2. *Efècte Joule*: Desgatjament de calor dins un conductor omogeneu percorrut per un corrent electric. ◇ *Lèi de Joule*: Lèi segond la quala l'energia intèrna d'un gas perfèch depende unicament de la sieu temperatura.

jòus n.m. Dijòus.

jovar vi. Aprofèchar, servir, abotir: *Aquò jòva à ren*.

jove adj. 1. Que non es avançat en atge. 2. Qu'a encara la vigor e la plasentat de la joïnessa: *Es restat jove*. 3. Noveu, recent: *Un país encara jove*. 4. Que non es tant vièlh que li autri personas qu'an la mema foncion, la mema profession, etc.: *Un jove ministre*. 5. Ingenú, que non a encara li qualitats de la maturitat: *Es encara tròup jove per capir*. 6. Qu'apartèn à la joïnessa: *Una jove experiança*. 7. Si di d'un vin que li màncan encara li qualitats que podrà obtenir m'au vielhiment. ◆ adv. Coma lu joves: *Si vestir jove*.

jove n. 1. Persona jove. ◇ *Lu joves*: La joïnessa. 2. Animau que non es encara adulte.

joenàs n.m. Aumentatiu de *jove*.

joenat n.m. (relig.) Temps de formacion que prepara au professorat, dins d'unu òrdres religiós.

joenet n.m. Foarça jove; un pauc tròup jove.

joença n.f. Joïnessa.

joenceu, èla n. (vièlh ò per si rire) Adolescent.

joenil(e), a adj. Qu'apartèn à la joventut, que n'a l'ardor, la vivacitat. Var.: **joenil(e)**. ◆ n.m. (zool.) Jove d'un animau.

joenilia n.f. Òbras sobretot poetiqui de joença. Var.: **joenilia**.

joenilisme n.m. Ensemble dei caracteristicas de tardança que presènton d'unu enfants au temps de la pubertat. Var.: **joenilisme**.

joenilitat n.f. (lit.) Caractèr de cen qu'es joenile. Var.: **joenilitat**.

joenir vi. Tornar jove. Var.: **joenir, renjoenir**.

joenòt, a adj. e n. Joinet.

joent n.m. Joïnòme.

joentura n.f. Joventut.

joentum n.m. Jovenum.

joentut n.f. Lo tot dei joves. Var.: **joentura, joïnessa**.

jovenum n.m. Lo tot dei joves. Var.: **joentum**.

joival, a adj. Qu'es d'una gaiessa simpla e comunicativa; qu'exprimisse la gaiessa. Var.: **joïau, joïau**.

joivalament adv. D'un biais joival. Var.: **joïalament**.

joivalitat n.f. Umor joivala.

joïan, a adj. Relatiu à la planeta Jupitèr.

joïau, ala adj. Joival. Var.: **joïau**.

jube n.m. Baranha monumental, generalament sobremontada d'una galaria, que separa lo còr de la nau dins d'uni glèias e que servia ai lectures liturgiqui: *Lu jubes de La Casa-Dieu e d'Albi*.

jubea n.m. Paumolier de Chile que li sieu granas contènon un albumèn manjadís.

jubilacion n.f. Gaug intense e expansiu. Sin.: **contentament, estrambòrd**.

jubilant, a adj. Que jubila.

jubilar vi. (fam.) Manifestar un gaug intense, sovent interior. Sin. (pop.) **denedar en l'òli**.

jubilari, ària adj. Relatiu à un jubileu.

jubilat, ada n.m. Pensionat, retirat; emerit.

jubilatòri, òria adj. (fam.) Que provòca un gaug intense.

jubileu n.m. 1. Dins la Bibla, an privilegiat que torna cada 50 ans, marcat per la redistribucion egalitària dei tèrras. 2. (relig. catol.) Annada santa, que torna m'un periodicitat qu'a variat en foncion dei epòcas, dins la quala lu pelegrins de Roma beneficcion d'una indulgença pleniera. 3. Anniversari important, generalament cinquantenari, d'un maridatge, de l'exercici d'una foncion, etc., e particulierament dau començament d'un règne.

judaïc, a adj. Relatiu au judaïsme: *La lèi judaïca*.

judaïcitat n.f. Fach d'èstre judieu.

judaïsant, a adj. Que presenta de caractèrs judaïcs.

judaïsar (-izar) vt. Rendre judieu, convertir au judaïsme.

judaïsme n.m. Ensèm de la pensada e dei institucions religioï dau pòble d'Israèl e dei Judieus. Sin.: **ebraïsme, sionisme**.

judaïtat n.f. Ensèm dei caractèrs que constituïsson l'identitat judiva. Var.: **judèitat**.

judaria n.f. Ancianament, quartier judieu, ghetto.

judas n.m. 1. Traite. Sin.: **perfide, infideu**. 2. Pichina dubertura ò aparelh à lentilha (*judas optic*) adobat dins una poarta, una paret, etc., per vèire cen que si debana de l'autre costat sensa èstre vist. Sin.: **agachon**.

judeenc, a adj. 1. Relatiu à la Judèa. ◆ adj. e n. Estatjant d'aquieu país.

judèitat n.f. Judaïtat.

judeoalemand (ling.) n. Yiddish.

judeoarabi n. (ling.) Tèrme que recampa de dialèctes parlats per lu Judieus dau Magreb e de l'Orient Mejan que vívon ò an viuut dins de país de lenga aràbia.

judeoarameu, a adj. Nom de doi dialèctes, l'un restacat à l'arameu occidental, l'autre à l'arameu oriental.

judeocastelhan n. (ling.) Judeoespanhòu.

judeocatalan n. (ling.) Lenga vernaculària dei judieus de Catalonha e dei Balearas, e finda de la comunautat valenciana denant dau s. XVIⁿ.

judeocrestian, a adj. Judeocristian.

judeocrestianisme n.m. Judeocristianisme.

judeocristian, a adj. Si di dei credenças e dei valors morali comuni au judaïsme e au cristianisme. Var.: **judeocrestian**. ◆ n. Adèpte dau judeocristianisme.

judeocristianisme n.m. 1. Doctrina professada, dins la Glèia primitiva, per lu cristians d'origina judiva sobre la necessitat de la practica dei observanças mosaïqui. 2. Ensèm dei elements constitutius de la civilisacion judeocristiana, qu'a modificat li societats occidentali. Var.: **judeocrestianisme**.

judeoespanhòu n.m. (ling.) Ladino. Sin.: **judeocastelhan**.

judeonazaretenc, a adj. e n. Grope messianista etnicament judieu de lenga aramea, desseparat dei judeocristians, e adèptes desaviats dei apòstols de Jèsus, qu'asperàvon lo mejan de realisar un sòmi politicoreligiós dins l'aspèra d'una tornada imminentada dau messia.

judeoroman, a adj. Que pertòca à l'encòup lu Judieus e lu Romans: *Li guèrras judeoromani*. ◆ adj. e n.m. (ling.) Si dei parlars coma lo judeocastelhan, lo judeocatalan, etc.

judicar vt. (*judiqui*) Jutjar.

judicatura n.f. Estat, carga de jutge.

judici n.m. 1. Discerniment. 2. Jutjament.

judicial, a adj. Judiciari.

judicialment adv. Judiciariament.

judiciari, ària adj. 1. Que relèva de la justícia, de la sieu administracion. ◆ *Juridiccion judiciària*: Ensèm de tribunals que jútjon de litigis de particuliers entre elu, per op. ai *juridiccions administrativi*, que jútjon de litigis dins lu quaus intervèn l'Administracion. 2. Que si fa en justícia, per autoritat de justícia: *Una venda judiciària*. ◆ *Acte judiciari*: Ligat au debanar d'una procedura. ◆ *Duèl judiciari*: Combat entre un acusat e un acusator, admés dins l'Antiquitat e à l'Atge-Mejan coma pròva juridica. 3. *Astrologia judiciària*: Astrologia que poarta un jutjament conjectural sus la qualitat d'un individú e li peripecias de la sieu vida. Var.: **judicial**.

judiciariament adv. D'un ponch de vista judiciari. Var.: **judicialment**.

judiciós, oa adj. 1. Qu'a de judici, que considèra mè justícia e drechura: *Un esperit judiciós*. 2. Que fa veïre un jutjament racional, pertinent: *Una remarca judicioa*. Sin.: **ponderat, rasonable, sensat, prudent, mesurat**.

judiciosament adv. Emé judici. Sin.: **à prepaus, sensadament, rasonablement, prudentament, mesuradament**.

judieu, judieua (judieva, judiva) n. 1. (M'una majúscula) Persona qu'apartèn à la comunautat israelita, au pòble judieu. 2. Persona que professa la religion judaïca. Sin.: **ebreu**. ◆ adj. Relatiu ai judieus.

judieu n.m. Vaneu upegat. ◆ *Judieu domestic*: Vaneu sociable (*Vanellus gregarius*). Sin.: **vaneu gris**.

judieu-bacan n.m. Tarabast.

judo n.m. Espòrt de combat que vèn dau jiujuitsú. Var.: **judò**.

judò n.m. Judo.

judoca n. Persona que practica lo judo.

judocà n.m. Judoca.

judogi n.m. Vestit de judoca.

juèc n.m. 1. Activitat fisica ò intellectuala non impauada e gratuita, que si practica per si divertir, per n'en tirar de plaser. Sin.: **divertiment**. ◆ *Juèc d'esperit*: Que demanda d'esperit, d'invencion. ◆ (fig.) *Juèc d'enfant*: Caua foarça facila. 2. Comportament, accion de quauqu'un que non agisse seriosament: *Dire quauqua ren per juèc*. ◆ *Juèc de mòts*: Galejada formada sobre la semblança dei mòts: *Dont avètz mau? Ai rens/Ai ren*. Sin.: **viralenga**. 3. Forma dramatica medievals caracterisada per lo fach de mesclar lu tons e la varietats dei subjèctes. 4. Activitat de léser sotamessa à de règlas convencionalis, dins la quala intervèn de qualitats fisiqui ò intellectuali, lo gaube ò l'azard. ◆ *Juèc d'entrepresa*: Metòde formacion à la gestion dei empresas e d'adestrament à la presa de decisions au mejan de l'estudi de situacions que prepauon de problemas analògues à-n-aquelu que la vida de l'entrepresa prepaua. ◆ Ensèm dei règlas que si dévon respectar per jugar. ◆ Ensèm dei diferents juècs d'azard, espec. aquelu dins lu quaus si juègon de sòus: *S'arroïnàr au juèc*. ◆ *Maion de juèc*: Establiment public dont si juègon de sòus. ◆ Accion, biais de jugar; partida que si juèga. ◆ *Èstre en juèc*: Èstre l'objècte d'un debat, d'una question. ◆ *Faire lo juèc de quauqu'un*: L'avantatjar, agir dins lo sieu interès. ◆ *Si pilhar au juèc*: Si passionar per quauqua ren que laissava indiferent avant. ◆ *Jugar gròs*: Riscar totplen. ◆ *Lu juècs son fachs*: Au juèc de la rotleta, frasa qu'anòncia que non si pòu plus escometre; (fig.) Tot es decidit. 5. Part d'un set, au tennis. ◆ *Juèc blanc*: Juèc dins lo quau aqueu que perde non marca de ponchs. ◆ *Juèc à XIII*: Rugbi mé 13 jugaires de cada costat. 6. Ensèm dei elements necessaris à la practica d'un juèc: *Un juèc de cartas*. ◆ Ensèm dei cartas, etc. distribuïts à un jugaire: *Aver un beu juèc*. ◆ Seria completa d'objèctes de mema natura: *Un juèc de claus*. Sin.: **garniment, ensortiment, ensemble**. ◆ *Juèc d'òrgue*: Seguida, seria de tubes d'un òrgue que correspoàndon à un meme timbre; tableau de comanda dei lumes d'un teatre ◆ (electr.) *Juèc de barras*: Ensèm dei conductors rigides ai quaus si racòrdon li arribadas e li partenças de linha dins un pòste de transformacion, una sotastacion, etc. 7. Biais de sonar un instrument de música, d'interpretar un ròtle. ◆ Biais de bolegar en vista d'obtenir un resultat: *Lo juèc de cambas d'un boxaire*. ◆ *Juèc de scena*: Movement, biais de si tenir, que provòcon un efècte donat, sensa ligam dirècte m'au tèxto. ◆ Biais d'agir; estratagema: *Lo juèc*

de la diplomacia. ◇ Entrar dins lo juèc de quauqu'un: Faire causa comuna m'aquela persona, l'ajudar. ◇ *Jugar doble juèc:* Aver doi posicions, doi comportaments diferents, dins la tòca d'enganar. ◇ *Jugar lo juèc: Respectar li règlas.* ◇ (lit.) Ensèm de movements que produon un efècte estetic: *Un juèc d'ombra e de lutz.* ◇ *Juèc d'aiga:* Configuracion estetica d'un gisclè d'aiga (ò d'un ensèm de giscles d'aiga). 8. Movement regulier d'un mecanisme, d'un organe. Sin.: **batement.** ◇ Foncionament normal d'un sistema, d'una organisation, dei elements d'un tot: *Lo juèc de la concurrènça.* ◇ *Intrar en juèc:* Intervenir dins un afaire. ◇ *Metre quauqu'un en juèc:* L'emplegar dins una accion donada. ◇ *Messa en juèc:* Eemplec, usatge. ◇ *Juèc d'escriptura:* Operacion comptabla purament formala, qu'a minga incidença sobre l'equilibri dei recèptas e dei despensas. ◇ (mecan.) Interval laissat entre doi pèças, que li permete de bolegar liurament; excès de libertat de doi pèças mau serradi. ◆ pl. Ensèm dei competicions que recàmpon divèrsi disciplinas esportivi e ai quali participon lu representants de diferents país: *Lu Juècs Olimpics.*

jugador, airtz n. Jugaire.

jugaire, airtz n. 1. Persona que practica un juèc, un espòrt: *Un jugaire de balon.* 2. Persona qu'a la passion dei juècs de sòus. 3. Persona que soana un intrument de música: *Un jugaire de guitarra.* ◆ adj. Jugareu.

jugar vi. (*juègui*) 1. Si divertir, practicar de juècs. 2. Èstre actor; tenir un ròtle: *Jugar dins un film.* 3. Foncionar correctament: *La clau juèga dins la serralha.* 4. Cambiar de dimensions, de forma, sota l'efècte de l'umiditat; pilhar de juèc, en parlant de cen qu'es de boasc: *La poarta juèga.* 5. Agir, produire un efècte: *Aquel argument non juèga en la tieu favor.* ◆ vt. ind. 1. (à) Si divertir en practicant un juèc, si divertir m'un juèc, m'un juguèt; practicar un espòrt: *Jugar au balon.* ◇ Engatjar de sòus dins un juèc: *Jugar au pòquer.* ◇ *Jugar à l'auça, à la bassa:* Especular sobre la variacion dei cors d'una mèrç, en particulier sus lu mercats à tèrme. 2. (*embé*) Expauar à de riscs per leugieretat: *Jugar mé la sieu santat.* ◇ (*de*) Manejar un instrument, una arma: *Jugar dau coteu.* ◇ Sonar (un instrument de música). ◇ (*sus*) *Jugar sus lu mòts:* tirar pertit dei equivòcs que poàdon presentar. 3. (à) Cercar à paréisser diferent de la veritat. ◇ *Jugar au plus fin: Cercar à s'enganar un l'autre.* ◆ vt. 1. Metre en juèc, lançar, desplaçar (cen que sièrve per jugar): *Jugar una carta, una bòcha.* ◇ Escometre (una soma), metre coma enjuèc. ◇ *Riscar:* Jugar la sieu vida. 2. Interpretar (una pèça musicala): *Jugar una ària.* ◇ Donar la representacion de (una comèdia), passar (un film): *Esto sera, juègon "Lo vin dei padres".* ◇ Interpretar (una òbra); tenir lo ròtle (*de*): *Jugar un espòs tradit.* ◇ (fig.) *Jugar un ròtle:* Aver una part, una influença. ◇ Afectar (un comportament), fénher (un sentiment): *Jugar l'estonament.* ◆ **si jugar** v.pr. (*de*) Non si laissat arretar per quauqua ren; non li faire cas: *Si jugar dei lèis, dei dificultats.* Sin.: **si trufar, si garçar, menchonar.**

jugareu, èla adj. Que li agrada jugar, si divertir. Var.: **jugaire.** Sin.: **alegre, joviau, sautareu.**

juglandacea n.f. *Juglandaceas:* Família d'aubres apetales de granda talha, que lo sieu tipe es lo noguier.

juguèt n.m. 1. Objècte concebut per divertir un enfant. 2. (fig.) *Èstre lo juguèt de:* Èstre victima de quauqu'un, d'una volontat superiora, de l'accion d'elements, etc. Var.: **joguet.**

jugar vt. Arrestar dins lo sieu desvolopament; mestrejar: *Jugar l'inflacion.* Sin.: **estofar, cotar, acotar.**

jugar(i), a (-ària) adj. (anat.) Qu'apartèn à la gargamèla, au coal. ◇ *Vena jugulària* ò *jugulària*, n.f.: Caduna dei venas situadi de cada costat dei parts laterali dau coal.

jugulària n.f. 1. Vena jugulària. 2. Corràia de cuer ò benda metallica que sièrve à faire tenir un casco, una bomba, etc., sota lo menton.

juke-box n.m. (mòt anglés) Electrofone automatic qu'èra plaçat generalament dins un luèc public e que permetia, après introduccion d'una pèça de moneda, d'escotar un disc seleccionat.

julep n.m. (farm.) Preparacion liquida, sucrada e aromatisada, que sièrve de basa ai pocions.

julhenc, a adj. Dau mes de julhet. Var.: **julienc.**

julhet n.m. Seten mes de l'an.

julian, a adj. 1. *Annada juliana:* Annada de 365,25 jorns. ◇ *Correccion juliana:* Correccion que determina l'annada bissextila. 2. *Calendrier julian:* Que Jules Cesar reformèt en lo 46 denant de J.-C. 3. *Èra juliana* ò *perìode julian:* Espaci de 7980 annadas juliani, emplegat per la cronologia dei fenomènes astronomic, que la sieu origina es estada fixada au 1r de genoier de l'an 4173 denant de J.-C., à 12h temps universal.

juliana n.f. 1. Planta ornamental (nom generic de divèrsi espècias de crucifèras). 2. Biaï de talhar d'unu liumes en pichins bastonets.

julienc, a adj. Julhenc.

jumbo n.m. Carri m'un portic, que supoarta de perforatritz e que sièrve au foratge dei traus de mina.

jumbo-jet n.m. Avion gròs portaire.

jumenta n.f. Ega, cavala.

jumping n.m. (mòt anglés) Concors ippic que consistisse en una seguida de sauts d'obstacles.

jungla n.f. 1. En Índia, formacion vegetala que prospèra sota un clima caud e umide m'una corta sason seca. 2. (fig.) Mitan dont regna la lèi dau mai foart: *La jungla dei afaires.* ◇ *La lèi de jungla:* la lèi dau mai foart.

junh n.m. Seisen mes de l'an.

júnher vt. e vi. Jónher.

junkie n. (mòt angl. pop.) Eroïnoman. Var.: **junky.**

junky n. Junkie.

junonian, a adj. De la divessa Junon.

junta n.f. 1. (anc.) Conseu politic ò administratiu, dins lu país iberics. 2. Govèrn dau caractèr autoritari, lo mai sovent militari, eïssit d'un còup d'Estat.

jupa n.f. 1. Vestit femenin que parte de la talha e cala sus li cambas. Sin.: **fauda.** ◇ *Jupa poartafuèlh:* Que si crosa largament per davant. 2. Dins lu veïculs à coïssin d'ària, paret soplà que limita una cambra dins la quala

una sobrepression permete la sustentacion dau veïcule. 3. Carenatge metallic ò en matèria plastica plaçat à la part sotrana dau davant d'un veïcule (locomotiva, automobila, etc...). 4. Susfàcia laterala d'un piston, qu'assegura lo sieu guidatge au dedintre dau cilindre.

jupeta n.f. Jupa corteta.

jupier, a n. Persona que fa de jupas.

jupiterian, a adj. 1. (lit.) Que fa pensar à Jupitèr per lo sieu caractèr imperiós, dominator. 2. (astron.) De la planeta Jupitèr.

jupon n.m. Pèça de linjaria que sostèn l'amplessa d'una rauba, d'una jupa. Var.: **gipon**. Sin.: **faudilhon, cotilhon, goneu, gonelon, perpont**.

juponar vt. Donar d'amplessa à una jupa ò à una rauba au mejan d'un jupon.

jurable, a adj. *Feu jurable*: Feu que li èra estacat un jurament de fidelitat.

jurada n.f. 1. Ensèm dei jurats sonats à títol temporari à participar à l'exercici de la justícia dins una cort d'assisas. 2. Comission d'examinators encargada d'un examèn, d'un classament, d'un jutjament.

jurador, airtz n. Blastemaire. Sin.: **sacrejaire**.

jureire adj. m. e n.m. Prèire que, sota la Revolucion francesa dau 1789, avia fach jurament à la Constitucion civila dau clergat.

jurament n.m. 1. Afirmacion solemna, en vista d'atestar la veritat d'un fach, la sinceritat d'una promessa, l'engatjament de ben complir lu devers de la sieu foncion ò de la sieu profession. 2. Promessa solemna: *Lo Jurament d'Estraborg*.

juranda n.f. En França, sota l'Ancian Regime, gropament professional autonòme, embé personalitat juridica pròpria e disciplina collectiva, compausat de sòcis egals units per un jurament.

juranson n.m. Vin de Bearn.

jurar vt. 1. Prononciar solemnement un engatjament en metent en causa un èstre ò una caua que si tèn per sacrat: *Jurar sobre l'onor de dire tota la veritat*. Sin.: **afortir, certificar, acertar**. 2. Afirmar embé vigor; prometre: *Jura que farà un esfoarç l'an que vèn*. 3. *Far jurar*: Faire s'engatjar quauqu'un per un jurament.

jurar vi. Blastemar.

jurar vi. Presentar una discordança: *La color de la sieu fauda jura m'aquela de la sieu camia*. Sin.: **reganhar, despariar, desaparelhar**.

jurassenc, a adj. e n. 1. Dau Jura. 2. (geogr.) *Releu jurassenc*: Tipe de releu desvolopat dins una estructura sedimentària regulierament plegada, dont altèrnon li jaças duri e li jaças tendri, e dins lo quau la topografia es sovent à l'imatge de l'estructura.

jurassic, a n.m. adj. (geol.) Periòde de l'èra segondària, entre lo trias e lo cretaceu, marcar per lo depaus d'espessi jaças calcari, particulierament dins lo Jura.

jurat, a adj. 1. Que s'es engatjat per un jurament. 2. (fig.) *Enemic jurat*: Adversari encanhat, implacable. 3. (ist.) *Mestier jurat*: Mestier autonòme organisat en juranda, per op. au *mestier reglat*, que li municipalitat contrarotlâvon.

jurat n.m. 1. Ciutadan designat per tiratge au sòrt en vista de participar à una jurada de cort d'assisas. 2. Membre d'una jurada. 3. (ist.) Magistat dins d'uni vilas occitani, pendent l'Ancian Regime.

juratòri, òria adj. Fach, complit per lo biais d'un jurament.

juridic, a adj. Relatiu au drech.

juridicament adv. D'un biais juridic.

juridiccion n.f. 1. Poder de jutjar, de rendre la justícia; estenduda de territòri dont si pòu exercir aqueu poder. 2. Organisme instituit per trencar lu cas que li son sotamés. 3. Ensèm dei tribunals de meme òrdre, de mema natura ò de meme nivèu ierarquic. ◇ *Juridiccion de premier gra*: Cort d'assisas. ◇ *Juridiccion de segond gra*: Cort d'apèl.

juridiccionnal, a adj. Relatiu à una juridiccion. Var.: **juridiccionau**.

juridiccionau, ala adj. Juridiccionnal.

juridisme n.m. Mena tròup estrecha à respèch de la règla juridica.

jurisconsulte n.m. Especialista que la sieu profession es de donar de consultacions sobre de questions de drech.

jurisprudença (-éncia) n.f. (dr.) Ensèm dei decisions dei tribunals, que constitueisse una foant dau drech. ◇ *Faire jurisprudença*: Faire autoritat e servir d'exemple dins un cas determinat; crear un precedent.

jurisprudencial, a adj. Var.: **jurisprudenciau**.

jurisprudenciau, ala adj. Jurisprudencial.

jurisprudenciu, a n. Jurista.

jurista n. Persona que conoisce, practica lo drech; autor d'obratges juridics. Sin.: **jurisprudenciu**.

jus n.m. 1. Liquide extrach de la carn d'un fruch ò liumes; bevenda facha m'aqueu liquide. 2. Suc que si forma quora si coïna de carn. 3. (pop.) Cafè. Sin.: **cafeta**. ◇ *Jus de caucetas*: Marrit cafè, sensa gaire de gust. 4. (fam.) Corrent electric.

jusant n.m. (mar.) Marea descendenta. Sin.: **baissa, reflúx**.

juscas prep. Fins, d'aquí à, d'aquí à tant que, fins (à) tant que.

jusquiam(e) n.m. Planta dei roïnas, dei fuèlhas viscoï e dei flors jaunastri regadi de porpre (Família dei solenaceas).

jussion n.f. (ist.) *Letra de jussion*: Letra patenta per la quala lo rèi comandava à la cort sobeirana d'enregistrar un acte legislatiu.

just, a adj. e n. 1. Que jutja e agisse segond l'equitat, en respectant li règlas de la morala ò de la religion. 2. *Au just*: Exactament, precisament. ◆ adj. 1. Confòrme à la justícia, à la morala: *Una punicion justa*. Sin.: **drech, equitable, condrech, onorable, imparcial**. 2. Confòrme à la rason, à la veritat: *Un rasonament just*. 3. Exacte, confòrme à la realitat, à la règla; tau que deu èstre; que fonciona mé precision: *Una balança justa, una nòta justa*. 4. Estrech, cort: *Aqueli braïas son un pauc justs per ieu*. 5. Que basta à pena: *Doi minutas per aqueu travalh, es un pauc just!* 6. Précis: *Un tir just*. ◆ adv. 1. Embé justessa: *Cantar just*. 2. Precisament: *Lo cafè es just à l'angle*. Sin.: **tot beu just**. 3. D'un biais insufisent: *As*

mesurat tròup just. 4. Solament, unicament: *Es just un biais de dire.*

justa n.f. Divertiment que fa opausar doi òmes, drechs sus la popa d'un bateu, que cèrcon de faire tombar en l'aiga lo sieu aversier au mejan d'una pèrtega. *Li justas de Seta.* Sin.: **targa**.

justaire, airitz n. Persona que practica la justa. Sin.: **targaire, targairet.**

justament adv. 1. Legitimament: *Èstre justament indignat.* 2. Precisament, per coïncidènça: *Parlavi justament de tu.* Sin.: **pròpi.** 3. D'un biais exacte: *Coma l'avètz dich justament.*

justar vi. Practicar la justa. Sin.: **targar.**

justaucòrs n.m. 1. Sotavestiment femenin d'una pèça soleta, que lo bas si finisse en eslip. Sin.: **body.** 2. Perponch serrat, mé de faudas e de mànegas, qu'èra d'usatge au s. XVIIe.

justessa n.f. 1. Qualitat d'una caua reglada, exacta e doncas ben adaptada à la sieu foncion. ◇ (espec.) Qualitat d'un instrument de mesura que dona d'indicacion foarça pròchi de la realitat. 2. Precision exactituda (d'una expression, d'un biais de parlar, etc.). 3. Biais de faire, de pensar, etc. sensa error ni escart. 4. *De justessa:* De gaire.

justícia n.f. 1. Principi moral que demanda lo respècte dau drech e de l'equitat. ◇ *Justícia sociala:* Aquela que demanda de condicions de vida equitabli per cadun. Sin.: **veritat, equitat, drechura, imparcialitat, moralitat.** 2. Vertut, qualitat morala que consistisse à èstre just m'ai autres, à respectar lu drechs dei autres: *Practicar la justícia.* ◇ *Rendre justícia, faire justícia à quauqu'un:* Reconóisser lu sieus meritís, reparar lo toart que li es estat fach. Sin.: **faire lo drech a quauqu'un.** ◇ *Compelir, menar en justícia:* Citar quauqu'un davant lo tribunal en seguida à un planh. 3. Caractèr de cen qu'es just, imparcial: *A perdut, ma es justícia.* 4. Poder de rendre lo drech à cadun; l'exercici d'aqueu poder. ◇ Accion per la quala una autoritat, reconoisce lo drech de cadun. ◇ (espec.) Foncion sobeirana de l'Estat, que consistisse à definir lo drech positiu e à trençar lu litigís entre subjèctes de drech: *Demandar, faire justícia.* ◇ Acte per lo quau aqueu poder s'exprimisse: *Una decision de justícia.* ◇ *Si faire justícia:* Si venjar; si tuar (espec. en parlant d'un culpable). 5. Institucion qu'exercisse un poder juridiccional; ensèm d'aqueli institucions: *Justícia civila, militària, administrativa.* ◇ *Palais de justícia:* Edifici dont lu tribunals an lo sieu sèti. ◇ *Bassa justícia:* À l'epòca feudala, justícia competenta per lu delictes minors, per op. à l'*auta justícia*, competenta per li infraccions mai importantai (que podíon menar fins à la sentença de moart).

justiciabilitat n.f. Estat, condicion de justiciable.

justiciable, a adj. e n. Que relèva de la justícia, dei tribunals. ◆ adj. 1. Que deu respoandre dei sieus actes. 2. *Justiciable de:* Que relèva de, que necessita: *Una malautia justiciabla d'un lòng tractament.*

justicier, a adj. e n. 1. Qu'agisse per faire la justícia sensa n'aver lo poder legal. 2. (feud.) Qu'avía lo drech de rendre la justícia sus li sieu tèrras: *Un senhor justicier.*

justificable, a adj. Que pòu èstre justificat.

justificacion n.f. 1. Accion de justificar, de si justificar. Sin.: **apologia, apament, plaidejament, plaidejat.** 2. Pròva d'una caua per de títols ò de testimònis. ◇ *Justificacion de tiratge:* Formula qu'indica lo nombre d'exemplaris d'un libre estampat sus diferenti menas de papiers. 3. En estamparia, longuessa d'una linha. 4. (teol.) Acte per lo quau Dieu fa passar una ànima de l'estat de pecat à l'estat de gràcia.

justificant, a adj. (teol.) *Gràcia justificanta:* Que rende just.

justificar vt. (*justifiqui*) 1. Metre foara causa, innocentar: *Justificar lo comportament de quauqu'un.* Sin.: **legitimar, explicar, demostrar, provar, documentar.** 2. Faire admetre quauqua ren, n'establir lo ben-fondat, la necessitat. 3. (estamparia) Donar (à una linha) la longuessa vorguda en jugant sobre l'espacament dei mòts ò dei caractèrs. 4. (teol.) Metre au nombre dei justs. ◆ **si justificar** v.pr. Donar de pròvas de la sieu innocènça; desgatjar la sieu responsabilitat.

justificatiu, iva adj. e n.m. Que sièrve à justificar: *Una pèça justificativa.*

justificatiu n.m. Exemplari ò extrach d'un jornal que fa vèire l'insercion d'un article ò d'un anonci e mandat à l'autor ò à l'anonciare.

jutar vi. (fam.) Rendre de jus.

jute n.m. 1. Fibra textila extracha dei pens d'una planta de la familha dei tiliacats. 2. Estòfa grossiera facha m'aqueli fibras.

jute, a adj. Que pertòca, qu'apertèn à l'etnia dei Jutes.

jutge, jutja (jutgessa) n. 1. Magistrat encargar de rendre la justícia en aplicant li lèis. ◇ *Jutge d'instança:* Jutge dau tribunal d'instança. ◇ *Jutge consulari:* Membre d'un tribunal de comèrci. ◇ *Jutge d'instruccion:* Jutge dau tribunal de granda instança encargar de l'instruccion preparatòria en matèria penala. ◇ *Jutge de l'aplicacion dei penas:* Jutge dau tribunal de granda instança encargar de seguir e d'individualisar l'execucion dei penas dei condemnats. ◇ *Jutge dei enfants:* Encargar, en matèria civila, de tot cen que pertòca l'assistença educativa, e, en matèria penala, dei delictes que cométon lu minors. ◇ *Jutge dei referits:* Que, sensa èstre sasit au principal, a lo poder d'ordenar de mesuras urgenti que non si véon opauar una contestacion serioa. ◇ *Jutge dei tutèlas:* Encargar principalment de susvelhar la gestion dei bens dei incapables. ◇ *Jutge de la messa en estar:* Encargar, en matèria civila, d'instruire un affaire e de lo metre en estat d'èstre jutjat. ◇ *Jutge ai affaires matrimoniales:* Jutge que s'ocupa dei divòrcis e dei separacions. ◇ *Jutge rapportaire:* Jutge encargar de completar un dossier dins un affaire en cors. ◇ *Jutge comissari:* Magistrat encargar per lo tribunal d'una mesura necessària à l'instruccion dau procès. ◇ *Jutge d'armas:* Magistrat encargar de resòlver li questions relatiu ai títols de noblessa e d'armarias. ◇ *Jutge de patz:* Magistrat que representava d'espereu l'anciana justícia de patz venguda ancuèi tribunal d'instança. 2. Comissari encargar, dins una corsa, un espòrt, de constatar l'òrdre d'una arribada, de sancionar li irregularitats eventuals. ◇ *Jutge de linha:* Au rugbi e au balon, persona encargada d'indicar l'endrech

dont lo balon a rescompassat la linha que limita lo terren de juèc. 3. Persona sonada à arbitrar un litigi, à donar lo sieu vejaire: *Ti fau jutge*. 4. Cap militari provisòri d'una ò manti tribús ebreï (en aqueu sens pilha una majuscula).

jutjable, a adj. Que pòu èstre jutjat.

jutjada n.f. Amassada, seduda judiciària.

jutjaire, airtiz n. Persona que li agrada de criticar. Sin.: **criticaire**.

jutjament n.m. 1. Accion de jutjar un afaire en foncion dau drech ; decision qu'un tribunal rende. Sin.: **sentença**. ◇ *Jutjament per default*: Prononciat còtra una partida que non èra presenta à l'audiència. 2. *Jutjament de Dieu*: Decret de la Providença; ensèm d'espròvas ai quali lu acusats èron ancianament sotamés per lu innocentar ò provar la sieu culpabilitat. Sin.: **ordalia**. ◇ (relig. crist.) *Jutjament darrier*: Acte per lo quau, à la Parosia, lo Crist manifestarà lo sòrt de toi lu umans. Sin.: **Judici darrier**. 3. Facultat de l'esperit que permete de jutjar, d'estimar: *Formar lo sieu jutjament*. ◇ Aptituda à ben jutjar: *M'en remeti au tieu jutjament*. Sin.: **avisament, judici, entendement**. 4. Accion de si faire una opinion, biais de jutjar; apreciacion portada sobre quauqu'un ò quauqua ren, opinion, sentiment.

jutjar vt. 1. Prononciar en qualitat de jutge una sentença sobre: *Jutjar quauqu'un, un afaire*. 2. Pilhar una decison en qualitat d'arbitri. Sin. (1 e 2): **sentenciar**. 3. Estimar la valor de: *Jutjar un candidat*. Sin.: **avalorar**. 4. Pensar, estimar: *Ai jutjat necessari d'intervenir*. Var.: **judicar**. ◆ vt. ind. (*de*) 1. Portar una apreciacion sobre quauqua ren: *Jutjar d'una distança*. 2. Si faire una idea, imaginar: *Jutjat un peur de la peur qu'ai augut!* ◆ si **jutjar** v.pr. S'estimar, si crèire: *Si jutjar perdut*.

jutós, oa adj. 1. Qu'a totplen de jus. Sin.: **sucós**. 2. (fam.) Que rapoarta toplen: *Un afaire jutós*.

jutjaria n.f. 1. Juridiccion d'un jutge. 2. Circonscripcion administrativa e judiciària, division de la marescaucia.

juvar vt. arc. Ajudar. Aqueu vèrbo vengut arcaïc es un dei mai ancians de la lenga romanica escricha e parlada eïssida dau latin que, dins lo debanament dei siècles, donarà naissença à l'occitan. En lo 780, dins tot l'impèri carolingian, lu prèires cantàvon en latin e lu fideus respondíon en una lenga en transicion dau latin au parlar d'oc.

juvenat n.m. (relig.) Estatge que prepara au professorat, dins d'unu òrdres religiós.

juvenharia n.f. (dr. feud.) Privilègi, apanatge acordat à un fraire mendre.

juvenhor n.m. (dr. feud.) Fraire mendre qu'avia un apanatge.

juvenil(e) adj. Qu'apartèn à la joinessa, que n'a l'ardor, la vivacitat. Var.: **jovenil(e)**. ◆ n.m. (zool.) Jove d'un animau.

juvenilia n.f. Òbras sobretot poetiqui de jovença. Var.: **jovenilia**.

juvenilisme n.m. Ensemble dei caracteristicas de tardança que presènton d'unu enfants au temps de la pubertat. Var.: **jovenilisme**.

juvenilitat n.f. (lit.) Caractèr de cen qu'es juvenile. Var.: **jovenilitat**.

juvèrd n.m. Jolvèrd.

juxtaepifisari, ària adj. (anat.) Qu'es situat au vesinatge de l'epifisi d'un oàs lòng.

juxtalinèar(i), a (-ària) adj. Si di d'una traduccion dins la quala lo tèxto original e la version si correspoàndon linha à linha dins doi colomnas contiguï.

juxtapauable, a adj. Que si pòu juxtapauar.

juxtapauar vt. Plaçar, pauar just à costat, dins una proximitat immediata. Sin.: **apondre, ajónher**.

juxtaposicion n.f. Accion de juxtapauar; fach d'èstre juxtapauat. Sin.: **apondon, ajonccion**.